

Být ničím z lásky

Udělalo mi velkou radost, že redakce bulletinu Jezuité přichystala vzpomínku na bratry-laiky našeho řádu. To byli muži, kteří po snídani a po obědě odložili taláry a oblékli montérky. Nastoupili do kuchyně, na bránu, do pekárny, do zahrady, do hospodářství, do dílen. Během pěti let svého pobytu na Velehradě jsem jich poznal asi čtyřicet, další pak v internaci v letech 1950–1951.

V noviciátě nás bylo čtyřicet šest, z toho bylo osm noviců-bratří. Byli to zemití lidé, a my jsme je měli moc rádi. Poznali jsme, jak milují své Tovaryšstvo – a přitom byli „páté kolo u vozu“. Jenže tak se na ně nikdo nedíval. Každý den k nim večer zavítal některý z páterů. Bratři věděli, že i když dělají služebnou práci, podílejí se na velkých dílech. Byli pracovití, pokorní, zbožní a veselí. Budou ještě někdy takoví? Být ničím, nikým, z lásky ke Kristu? Kdo to dnes dokáže?

Doplňující se rovnost

Může být povolání řeholního bratra i dnes přitažlivé? Potřebují v současnosti jezuité vůbec řeholní bratry? Tyto otázky je třeba si klást, když pozorujeme výrazný úbytek počtu členů jezuitského řádu, kteří nejsou kněžími.

Od počátku chápe Tovaryšstvo sebe sama jako kněžský řád. Má to tedy znamenat, že řeholní bratři jsou pro jezuitský řád druhotní? Ne, pokud kněžský charakter Tovaryšstva nechápeme tak, že každý člen má být knězem, ale že řád jako jedno tělo má tento kněžský charakter.

Plný podíl na stejném povolání

Dříve se role bratrů v jezuitském řádu chápala v tom smyslu, že svoji službou v komunitě podporují kněžské poslání svých vysvěcených spolubratrů. Dnes ale otázka zní, zda v jistém smyslu můžeme považovat i bratry za ty, kdo vykonávají kněžskou službu tím, že přinášejí Krista světu a svět Kristu. Podle Grahama Wilsona se všichni jezuité, bratři i kněží, podílejí na základním charismatu Tovaryšstva, a to tím, že jsou připraveni k všeobecnému poslání. Všeobecné apoštolské poslání vyžaduje, aby někteří jezuité byli vysvěceni jako kněží a jiní aby vysvěceni nebyli. Wilson také dále tvrdí: Jako řeholníci mají jezuitští kněží podíl

na bratrském společenství, kterým je Tovaryšstvo. To nám pomáhá pochopit, že jezuitští kněží a bratři mají stejný podíl na jednom a tom samém povolání, přičemž se respektuje jeho dvojí podoba.

Na jedné straně tedy můžeme říci, že jako řeholníci jsou všichni jezuité včetně kněžích bratry. I budoucí jezuitští kněží ve skutečnosti prožijí deset let své formace jako nevysvěceni řeholníci a i po kněžském svěcení se nepřestávají navzájem oslovovat jako bratři. Tento způsob oslovování odráží skutečnost, že všichni jezuité se zavázali žít ve společenství rovnocenných členů, jako přátelé v Pánu a jako bratři jeden pro druhého. Zde nacházíme vzájemnou rovnost v naší identitě řeholníků.

Na druhé straně, jakožto muži připravení pro všeobecné apoštolské poslání Tovaryšstva, jsou všichni jezuité včetně bratrů kněžími – ve specificky jezuitském smyslu toho slova, které odlišuje kněžství jezuitů od všeobecného kněžství laiků, a přesa-

huje rozdílnost mezi jezuitským knězem a bratrem na úrovni svátostné služby. To vyplývá jednoduše z tvrzení, které jsme viděli výše: Jestliže bratři a kněží plně sdílejí totéž apoštolské poslání a charisma Tovaryšstva a jestliže toto charisma definuje jeho kněžský charakter (jak tvrdí Pavel VI.), musíme vidět apoštolskou práci bratří jako práci kněžskou. Podobně musíme chápat kněžskou službu vysvěcených jezuitů jako primárně apoštolskou v tom smyslu, že se liší od služby diecézního kněze.

V tom spočívá významný posun a vývoj v chápání toho, co je povoláním bratří. Před 2. vatikánským koncilem byla role kněze obvykle svazována s veřejným působením, kdežto bratři byli spojováni s podpůrnou rolí v pozadí. Nyní je i povolání bratří chápáno přímo jako apoštolské a veřejné. Ovšem i zběžný pohled do historie nám ukáže, že také v minulosti mělo povolání bratří v Tovaryšstvu v jádru apoštolský charakter. Stačí připomenout, že už sv. Ignác očekával, že všichni jezuité se zapojí do duchovních rozhovorů, nebo lze poukázat na účinné apoštolské působení takových vzorných bratří, jako byli Alfons Rodriguez nebo Giuseppe Castiglione.

Hodnota řeholního života

Přítomnost bratří v Tovaryšstvu jasně ukotvuje jezuitský řád v tradici řeholního života církve, který ostatně původně vznikl jako laické hnutí.

Náš otec generál Peter-Hans Kolvenbach to formuloval slovy: „Řeholní bratr určitým způsobem ztělesňuje řeholní život v jeho podstatě, a tak je schopný osvětlovat tento způsob života s větší jasností.“ Jinými slovy, jezuitský bratr svědčí o významu jezuitského povolání přesněji jako o řeholním povolání tím, že dává stranou pozici, jakou by mohl někdo mít v rámci církevní hierarchie jako kněz. Máme tu absenci svátostné moci jako něco pozitivního: prostě proto, že jezuitský bratr není kněz, neboť se rozhodl stát mimo klerikální struktury církve, je v pozici, která ukazuje hodnotu řeholního života v jeho podstatě, bez příměsí. A zároveň jej závazek řeholního života také odlišuje od povolání ostatních laiků.

Povolání bratří ovšem má i laický aspekt. Ať už bratři pracují manuálně, nebo vykonávají jakoukoliv jinou nesvátočinnou činnost, jsou spojeni s laiky a nabízejí nádherný příspěvek k přemostění odstupu, který někdy jako by odděloval kněze od laiků. Bratři jsou cenným mostem pro církve, protože jsou zároveň laiky a řeholníky.

Když dáme tyto dvě myšlenky dohromady, můžeme vidět, v čem může spočívat kladná přitažlivost řeholního povolání jezuitského bratra. Jednak stejně jako všichni jezuité, a na rozdíl od obyčejného laika, se řeholní bratr zcela zavazuje Bohu sliby jako člen řeholního společen-

ství, osvobozený od rodinných povinností a opor, aby bez výhrad sloužil církvi v apoštolském poslání. A na rozdíl od kněze a stejně jako obyčejný laik to chce konat prostřednictvím naprostého odevzdání svých laických vloh a talentů Bohu jako někdo, kdo pracuje bok po boku s ostatními nevysvěcenými členy církve ve svém zaměstnání, kdo tyto ostatní členy potkává tváří v tvář a je jim rovný v církevní příslušnosti.

Role bratří v jezuitském kněžství

Náš otec generál Pedro Arrupe tvrdil, že bratři hrají nenahraditelnou roli v komunitním a apoštolském životě Tovaryšstva. Myšlenka doplňující se rovnosti nyní dovoluje rozvinout tento jeho postřeh. Bratři dnes mají důležitou úlohu, protože jako nevysvěcení řeholníci mají vlastní apoštolskou pozici. Na jedné straně to znamená, že jako nevysvěcení řeholníci neocenitelně přispívají k identitě Tovaryšstva jako řeholního společenství. Všem jezuitům připomínají hodnotu řeholního života v jeho vlastním slova smyslu. Ne tak, že by bratři byli nutně lepšími členy komunity než jezuitští kněží. Spíše tím, že pohledem na bratry jako na rovnocenné členy Tovaryšstva potvrzujeme, že úsilí o řeholní život v našich komunitách je ústředním rysem naší jezuitské identity.

Na druhé straně, když jsou bratři připraveni pro přímou apoštolskou práci a jsou hotovi podílet se na

kněžském díle Tovaryšstva, vyslovujeme se tím o zvláštním jezuitském charakteru práce našich vysvěcených členů – připomíná nám to, že svátostná služba Tovaryšstva je primárně apoštolská, je nasměrovaná na evangelizaci, na misijní charisma a jeho současné apoštolské preference. Na rozdíl od svátostné služby diecézního kněze, která je v zásadě zaměřena na uchování života již existujícího společenství věřících, se svátostná služba jezuitů zaměřuje na apoštolské poslání, dívá se ven, jak přinést Krista světu prostřednictvím toho, co Formule našeho institutu pojmenovává jako „obranu a šíření víry a péči o pokrok duší v křesťanském životě a učení“.

Máme-li na mysli oba tyto body, můžeme souhlasit s P. Arrupem, že absence bratří by způsobila „ochuzení s těžkými následky pro tělo Tovaryšstva a pro jeho apoštolát“. Důvodem je to, že bratři hrají klíčovou roli v zachování obojího – řeholní identity Tovaryšstva i jeho apoštolského nasměrování.

Provokativněji řečeno, můžeme tvrdit, že bez bratří by nebyla ohrožena pouze řeholní identita Tovaryšstva, ale i jeho kněžské charisma.

William R. Rehg SJ

Z Review of Ignatian Spirituality (XLI, 2/2010) přeložil a redakčně upravil

Petr Havlíček SJ

Bratři dříve a dnes

V jakých historických kulisách se měnila forma poslání řeholního bratra v jezuitském řádu? Pokud budeme chtít odpovědět na tuto otázku, nezbývá než pokusit se lépe porozumět širším dějinným souvislostem.

Dvacáté století bylo stoletím hroživých válek, revolucí, bojů mezi nejrůznějšími ideologiemi, mnohostranných bouřlivých či poklidnějších společenských změn. Začínalo téměř absolutní dominancí evropských koloniálních mocností a skončilo krachem bipolárního uspořádání světa a v evropské historii nevídaným společným úsilím národů o nastolení harmonického uspořádání, ústícím ve vznik mírové unie a všeobecného vítězství demokratického systému. To vše se dělo za ohromného rozvoje vědy a techniky s důsledky dosahujícími do všech oblastí života lidí, což zapříčinilo nebývalé proměny staletých, ba tisíciletých modelů lidského chování – od mezinárodního práva po oblast nejintimnějšího života v rodině.

A všechny ty překotné i pozvolné společenské proměny se promítaly i v tom, jak chápalo sebe a své poslání ve světě společenství Božího lidu. Církev je věru snad nejkonzervativnější strukturou a k nejrůznějším soudobým filozofickým a potažmo i teologickým výstřelkům se chová se

zdravou skepsí. Ale protože je vedena Duchem a je *semper reformanda*, snaží se poctivě tříbit, co z nových hnutí má svůj původ v Bohu a vede lidi k dobru a k pravému cíli, co jsou jen zmatky, jež působí Boží odpůrce, nebo co jsou slepé uličky, do nichž se nás snaží svést.

Toto tříbení se nejvíce projevilo v procesu 2. vatikánského sněmu v 60. letech. Tehdy vrcholilo úsilí o obnovu, o nový návrat ke kořenům, ke Kristu. Snaha dobře rozlišit, co je v tradici církve to věčně živé a nosné a co je jen historická veteš, které je třeba se zbavit, vedla k mnoha turbulencím, ve kterých se ne všechny děti církve dokázaly orientovat. Velkou katarzí prošel i řeholní život. Vše se přehodnocovalo ve světle obnoveného čtení Písma a ve snaze vrátit se k původním charismatům zakladatelů řeholních společenství.

Jedním z nejvýraznějších dopadů tohoto přehodnocování byla touha odstranit pozůstatky vlivů stavovského uspořádání středověké společnosti na struktury řádů a kongre-

gací. Tato touha jistě odpovídala trendu prosazování demokratických principů do všech oblastí moderního života, jak se postupně prosazoval přibližně od druhé poloviny 18. století. Požadavek rovnosti (*égalité*) se skvěl i v ústředním hesle Velké francouzské revoluce, ale aby se rovnost plně uplatnila i v konzervativních řeholích, potřebovala na to téměř dvě staletí.

Bratři vzorem pokory

I v Tovaryšstvu Ježíšově se zahrázily některé zlovyky, i když jistě ne zdaleka v hlavách všech členů řehole. Například mnohde si představení usnadňovali rozlišování, koho připustí k profesi čtyř slibů tím, že jako rozhodující kritérium brali „objektivní“ a snadno kvantifikovatelné kvality mladých jezuitů, jako byl jejich školní

prospěch, či přesněji jejich akademické úspěchy. Tak vydělovali jakousi pseudoelitou řádu, kterou měli tvořit ti nejinteligentnější, nejpilnější a nejsvědomitější. Docela se zapomínalo, že podle Ignáce byla pro opravdového jezuitu nejdůležitější jeho disponibilita a ochota odvážně hledat, kam ho vede Boží vůle.

Jednou z příčin byla asi i jistá ambicióznost, která se u jezuitů vždy pěstovala. Ona vlastně částečně vyvěrá i z ducha exercicií – jezuité se totiž neměli nikdy spokojovat s pouhou pohodlnou prostředností, vždy měli usilovat o větší Boží slávu a měli předkládat Bohu a představeným „nabídku vyšší ceny“. Z toho vyplývající sebestravující horlivost byla účinným motorem velikých děl, jež Tovaryšstvo ve službě církve na celém světě vykonalo.

Papež František o bratřích

Moje zkušenost s bratry byla vždy velmi pozitivní. Bratři, se kterými jsem se setkal jako student, byli velmi moudří muži. Měli moudrost odlišnou od moudrosti scholastiků a kněží. Dokonce i dnes bratři, kteří jsou hodně studovaní a zastávají vedoucí pozice, mají nějaké „zvláštní kouzlo“ odlišné od kněží. A já si myslím, že by se ta zvláštní sapienciální kvalita, která má svůj původ v bytí bratrem, měla zachovat. U velkých bratrů, které jsem znal, na mne zapůsobil jejich „šestý smysl“, třeba když říkali: „Dávejte pozor na toho otce, zdá se mi, že potřebuje zvláštní pomoc.“ Často byli velmi diskretní. A pomáhali! Dříve než jakýkoliv jiný člen komunity si právě bratr uvědomil, co se děje. Nevím, jak to vyjádřit, myslím, že je v tom zvláštní milost. Je třeba hledat Boží vůli s bratry v tomto okamžiku a snažit se nalézt způsob, jak ji vyjádřit.

*Papež František
vystoupení na 36. GK*

Ale veliká ambicióznost musí být korigována neméně velikou pokorou, ve které sv. Ignác a jeho první společníci obdivuhodně vynikali. Avšak ne každý dosahoval této ctnosti v tak heroickém stupni jako svatý zakladatel a jeho svatí společníci (jen si připomeňme, jakými osobnostmi byli zejména sv. Petr Faber a František Xaverský). Všichni sice uznávali, jak je pokora pro život autentického řeholníka stěžejní, přesto se v některých myslích, k oprávněné radosti nad dechberoucími apoštolskými úspěchy celého řádu snad na všech duchovních frontách tehdejší křesťanské civilizace, přimíchávala i pochybná hrdost na příslušnost k jakési kastě „duchovních atletů“.

Všichni nepochybně uznávali, že všechno, co učinili k rozšíření slávy

Božího jména, učinili jako služebníci neužiteční, přesto se pod vlivem představ soudobé teologie o získávání zásluh před Bohem vkrádalo do podvědomí řeholníků, že jsme skrze askezi a vlastní důslednost při svém studiu a formaci přece jen ze své strany hodně přispěli k všeobecnému úspěchu, a že jsme jím tedy po zásluze Pánem odměňováni. Z vědomí o nutnosti velké pokory pak někdy pramenila podivná snaha o pokorování spolubratří.

Kdysi mi jeden starý bratr z jiné evropské provincie vyprávěl, jak se jako mladý řeholník hlásil, že by rád absolvoval řídičský kurz, aby mohl přivážet nákladním autem z venkovského statku potraviny a suroviny pro kuchyň velkého vzdělávacího ústavu. Byl to nadaný člověk, před

Nový generál o svém povolání

*Arturo Sosa
generální představený
z rozhovorů z října 2016*

Jezuity jsem poznal na škole a nikdy jsem nepochyboval o svém povolání do jezuitského řádu. Dokonce jsem si to v myšlenkách nikdy nespojoval s kněžstvím, ale prostě jsem se chtěl stát jezuitou. Mé povolání vděčí za mnohé právě bratrům-učitelům. Skutečně, když si tu dobu připomínám, ti jezuité, kteří na mne udělali největší dojem, byli bratři. Tehdy bylo ve venezuelské provincii mnoho bratří. Byli mezi nimi například kuchaři, opraváři autobusů, řidiči... a také učitelé. Na základním stupni učili především bratři a byli to skvělí pedagogové. Právě bratři a scholastici nám byli nejbližší. Mnohokrát jsem oněměl před zkušeností, kterou tito bratři – řeholníci, ale ne kněží – měli s Bohem. Zvláště si pamatuji jednoho z nich, který se po celý svůj život staral o zvířata na statku: žil kontemplativně.

vstupem do řádu pracoval jako četník. Představeného, který měl pravomoc rozhodnout, zda ho do autoškoly pustí, lekalo, že by mladý bratr po nabytí řidičského oprávnění mohl zpychnout a snad se i vytažovat nad mnohé kněze, kteří řidičské oprávnění v té době neměli. Proto rozhodl, že jeden bratr řidič v komunitě bohatě stačí, a kvůli zdokonalení v pokoře milému spolubratru v nástupu do autoškoly zabránil.

Onen bodrý bratr si ještě po šedesáti letech klepal na čelo a tomuto způsobu asketické výchovy k ctnosti pokory nikdy nepřišel na chuť. Ona se vůbec při formaci bratří snad až do poloviny minulého století zdůrazňovala především pokora a zbožnost, a to měly být zvláštní ctnosti především bratří, kteří měli být ostatním jezuitům v pokoře vzorem. A oni mnozí takoví skutečně byli. Asi rok před smrtí bratra Františka jsem ho chodíval téměř každé ráno navštěvovat a žasl jsem, jak čistá a Bohu oddaná duše to byla. Za celou tu dobu, kdy pro poškození mozku ztratil schopnost sebekontroly, z něho nevyšlo jediné zlé slovo.

Změny v poslání a životě bratří

Od té doby se změnilo to, že bratří už dnes nejsou téměř automaticky jako dříve dosazováni do pozic, ve kterých vytvářeli příhodné zázemí apoštolům-kněžím. Dříve mezi nimi bývali kuchaři, krejčí, zahradníci, vrátní, řidiči, tiskaři, sekretáři, pečo-

vatelé o staré a nemocné spolubratry atd. Nyní se při jejich formaci hledá, jak by se nejlépe uplatnili v hlavní činnosti řádu, kterou je apoštolát. Vzhledem k celosvětovému číselnému nedostatku povolání ke službě řeholního bratra se zmíněné pomocné profese „outsourcují“ – tedy přijímají se na tato místa věřící laici nebo se přechází na dodavatelskou činnost profesionálů. Například v naší provincii se už v žádné rezidenci nevaří a obědy nám dodávají vývařovny nebo cateringové firmy...

Ovšem už z doby před zrušením Tovaryšstva Ježíšova v roce 1773 víme o celé řadě bratří, kteří vynikli díky svým nevšedním talentům. Například jen v naší české provincii to byli umělci jako Raab nebo Kramolín, stavitel Boruhradský, lékař a rektor univerzity Marci, lékárník a botanik Kamel a další.

Ve velkých komunitách, kde bývalo hodně kněží i bratří, bylo zvykem udržovat „separaci“ nejen mezi formovanými a těmi ve formaci, ale i mezi kněžími a bratry. V naší zemi tyto obyčeje ukončil už komunistický režim; někteří byli pohromadě ve vězení, jiní spolu pracovali ve fabrikách. Jinde reformy vycházely ze změn 2. vatikánského koncilu. Někteří jezuité-kněží chtěli být v nově prosazované rovnosti důslední a vybízeli lidi kolem sebe, aby je neoslovovali „otče“, nýbrž „bratře“, jak je to zvykem třeba mezi františkány už od

12. století. To se ovšem neujalo, protože mnozí poukazují na kněžský charakter Ignácem založené společnosti. Naopak řeholní bratři jsou dnes vybízeni, aby v sobě našli „otcovský rozměr“ a byli vskutku duchovními otci.

V 70. a 80. letech kolovaly mezi jezuiti úvahy, zda nepřikročit k dalšímu odstraňování rozdílů – šířily se ideje, že by například slib poslušnosti Svatému otci ohledně misí (či různých důležitých poslání) měli skládat všichni jezuité bez rozdílů, ale tehdejší papež sv. Jan Pavel II. před generální kongregací dal jezuitům

pokyn, aby se takovými „revolučními“ myšlenkami vůbec nezabývali. Ostatně pro jezuitu je důležité především to, jak svůj vztah disponibility k Petrovu náměstku prožívá, a nikoli přesné znění formule slibu. Ale i tak se delegáti shromáždění na 34. generální kongregaci rozhodli vyzvednout povolání řeholního bratra.

Povolání řeholního bratra dnes

Mezitím se obecně v Tovaryšstvu Ježíšově zkvalitnily podmínky pro formaci bratří. Důkladněji se také rozlišuje, jaké povolání kdo má. Důsledkem toho je v posledních deseti letech možnost pro kandidáta vstou-

Bratři ve víru historie

- 1556 V době smrti Ignáce z Loyoly bylo v řádu 13 bratří koadjutorů a jeden profesor slibů
- 1820 20. generální kongregace (GK): Bratři dostali dovolení vyučovat
- 1942 Otec generál Ledochowski napsal dopis celému Tovaryšstvu, ve kterém vyžaduje důslednější formaci pro bratry
- 1957 30. GK: První zmínka o formaci pro bratry; potvrzeno dovolení vyučovat; třetí probace nově i pro bratry
- 1965 31. GK: Život bratří má mít apoštolský charakter; sociální rozdíly musí být odstraněny; bratři mohou být ministry domu nebo členy konzultu
- 1970 Světový kongres bratří nabídl skvělé shrnutí toho, jak bratři vnímají sami sebe, ale také vyjádření jisté hořkosti z toho, že jsou často ostatními jezuiti považováni za členy druhé kategorie; návrhy zrušit rozdíl mezi koadjutory a profesy
- 1975 32. GK: Bratři mohou být svěceni na stálé jáhny (změněno na 35. GK)
- 1978 Důležitý projev otce generála Arrupeho o řeholních bratřích
- 1994 Symposia v Loyole o bratřích se zúčastnil otec generál Kolvenbach; bratrům bylo papežem dovoleno účastnit se generálních kongregací
- 1995 34. GK: Bohatý materiál o společné jezuitské identitě
- 2016 Bratři se poprvé zúčastnili celé GK včetně volby generálního představeného

Bratr Dlapka je už po mnoho let hlavním hybatelem letních rytířských táborů
(Foto archiv)

pit do noviciátu jako tzv. indiferentní, což znamená, že v jeho případě není ještě zřejmé, zda jeho povolání je spíše ke kněžství, nebo k životu řeholního bratra. Teprve během pečlivého duchovního rozlišování v průběhu dvouletého noviciátu se v dialogu s představenými a duchovními doprovázejícími rozliší, k jaké službě v řádu ho Bůh volá.

Aby byl v Tovaryšstvu více slyšen hlas členů s charismatem řeholního bratra, byla stanovena nová pravidla pro zastoupení bratří v kongregacích. Loňské 36. generální kongregace se poprvé zúčastnili bratři jako delegáti, zhruba jeden za každý kontinent. To ovšem nemá nějaký praktický dopad na život řeholních bratří; oni si ostatně nikdy nestěžovali, že by pocítovali jako křivdu, že neza-

ujímají rozhodující pozice ve strukturách řízení řádu. Všichni přece do něj vstupovali s touhou sloužit a bylo jim cizí prahnout po nějakých vyšších stupních. Vstupovali s přesvědčením, že chtějí s pokorou a poslušností přijmout přidělení i té nejméně ceněné a hodnocené práce.

Přestože je dnes zřejmé, že povolání řeholního bratra je skvělá životní perspektiva a zaručená cesta k bohatému naplnění života, sledujeme, že odchody kandidátů na bratra jsou v průběhu noviciátu častější než odchody kandidátů kněžství. Zřejmě jen nemnozí rozpoznají závazky takového života jako ono břímě lehké a sladké, jak slibuje Ježíš. Zdá se, že své povolání my řeholní bratři můžeme bez rozpaků vnímat jako vzácné a jako velký, jedinečný úkol.

Václav Dlapka SJ

Bratr dělá to, co je třeba

Nedávno se vrátil z Dublinu ze třetí probace, poslední fáze jezuitské řeholní formace. Je nejmladším bratrem v české provincii. V následujícím rozhovoru promluvil Tomáš Novák nejen o svých nedávných zkušenostech z Irska, ale i o své cestě k víře a do Tovaryšstva Ježíšova.

Tomáši, co tě během třetí probace nejvíc zaujalo?

Uvědomil jsem si, že tato část formace je přizpůsobená především pro spolubratry kněze. O bratřích jsme mluvili jen velmi krátce. Také většina experimentů vyžadovala kněžské svěcení (nebo znalost francouzštiny v případě práce v Jezuitské službě uprchlíků), takže jsem nakonec působil jako sociální pracovník v centru pro bezdomovce v Edinburgu.

Z probace jsem si také odnesl poznatek, že poslušnost, která Ježíše dovedla až na kříž, je možná jen díky absolutní důvěře. Ježíš Otcí důvěřoval i v těžkých chvílích a zkouškách svého života. Také jezuita může být opravdu poslušný jen tehdy, když získá důvěru ke svému představenému. Jezuitská poslušnost předpokládá vzájemné přátelství a důvěru mezi členem řádu a představeným. Bez důvěry by se mohl vztah představeného a podřízeného zvrhnout ve vztah otroka a otrokáře.

Byly pro tebe exercicie silnou zkušeností?

Bylo hezké, že exercicie byly individuálně vedené, neměli jsme společná setkání s přednáškami či instrukcemi. Každý při osobním setkání s doprovázejícím prostě dostal krátký návod k meditaci. Doprovázející nám pak naslouchal a snažil se reagovat na konkrétní situaci. Nežřídka se proto stávalo, že jednotlivci procházeli daná témata rozdílným tempem.

Během exercicií jsem si také ještě hlouběji uvědomil, že modlitba se nemůže omezit jen na dobu, kdy konáme nějaké formální kroky a zakončíme je křížem. Celý náš život by se měl stát modlitbou.

Vraťme se k tvé životní cestě. Co tě přivedlo k víře?

Byl jsem pokřtěn jako dítě, ale především díky prababičce, které nikdo nechtěl odporovat. Maminka jako dítě sice chodila do náboženství a během komunismu volila lidovce, ale svou víru nijak nežila. Tatínek taky nebyl k nábo-

ženství úplně lhostejný, ale ani jeden z rodičů nebyl praktikujícím křesťanem. Sám jsem později mohl zakusit, že víra je nezasloužený dar.

Jako první z naší rodiny konvertoval můj bratr. V době studia na ČVUT v Praze se jednou z nějakého výletu vrátil s tím, že je věřící. Začal být poměrně aktivním katolíkem. Od té doby jsme spolu často mluvili o víře, a při té příležitosti jsem přišel na to, že nedokážu rozumovými argumenty vyvrátit víru v Boha. Musel jsem připustit možnost, že Bůh existuje. Potom jsem se začal zabývat otázkou, zda se tento Bůh o nás lidi zajímá. Odpověď jsem začal hledat v Bibli, především v Novém zákoně. Když jsem si jednou ve vlaku četl Velepíseň lásky z 13. kapitoly Pavlova listu Korinťanům, najednou mi svítilo. Věděl jsem, že nyní už věřím, že jsem dostal zcela neočekávaně dar víry.

V dnešní době je běžné, že mnoho lidí uvěří, ale zachovávají si dlouho odstup od církve. Co tebe přimělo k tomu, že sis vybral právě katolickou církev?

Ze začátku jsem ani já moc pozitivní vztah k církvi neměl. Ale když jsem začal tvrdit, že jsem věřící křesťan, mnozí se ptali, do jaké církve patřím. Tvrdil jsem tedy, že do žádné, ale s touto odpovědí se nikdo nechtěl smířit. Protože můj bratr konvertoval ke katolické církvi, řekl jsem tedy, že jsem katolík, abych už měl od těch otravných otázek pokoj. Když se pak bratr začal v sázavské farnosti připravovat na biřmování, rozhodl jsem se, že tam budu chodit s ním. Když se biřmování blížilo, zeptal se mě najednou místní farář, jestli se nechci taky připojit. Tak se stalo, že jsme nakonec byli v roce 1999 s bratrem biřmování oba.

Jak se zrodilo tvé povolání k jezuitům?

Poměrně brzy po konverzi jsem začal uvažovat o vstupu do nějakého řeholního společenství. V Liberci jsem chodil do společenství u františkánů, kde jsem narazil na jedno číslo bulletinu Jezuité. Nějak jsem hned jasně věděl, že tento řád je tím pravým. Díky svému sázavskému faráři jsem se potom v Praze setkal se staříčkým jezuitským otcem Duškem. Ten mi tehdy řekl něco, co mě velmi oslovilo: „Jezuité dělají to, co je potřeba.“ Velmi se mi tato jeho prostá charakteristika líbila. Zarezonovala s tím, co jsem hledal. Po zakončení vysokoškolského studia jsem tedy v roce 2003 vstoupil do jezuitského řádu.

A co tě vedlo k tomu, že ses rozhodl stát bratrem?

Tak to bylo trochu složitější. Bylo mi jasné, že kněz může konat víc než bratr. Může tedy snáz dělat to, co je potřeba. Oficiálně jsem vstupoval s tím, že se stanu knězem, ale ve skutečnosti jsem tuto záležitost nechával otevřenou. Vlastně jsem o tom tehdy ani moc nepřemýšlel. Rozhodl jsem se až v noviciátě.

V této volbě mi pomohly například rytířské tábory, které koordinuje bratr Václav Dlapka. Viděl jsem, že kluci k němu měli bližší vztah i proto, že ke kněžím měli příliš velký respekt. Takže jedním z motivů, proč jsem se rozhodl stát řeholním bratrem, bylo, že bratr může mít bližší vztah k lidem. Druhým motivem bylo, že jsem vnímal silný nedostatek bratří. V řádu jich bylo jen několik, někteří z nich byli navíc už dost staří. Povzbuzením pro mě bylo i to, že jsem mezi bratry potkal několik opravdu svatých mužů, jako například bratra Klementa v Ružomberku nebo bratry Machů na Hostýně, kteří už oba zemřeli. Navíc, když jsem se střízlivým úsudkem viděl svou povahu, zdálo se mi, že se na bratra docela hodím. Důležité pro mě bylo i poznání, že v Tovaryšstvu je mnoho práce, kterou nemusí vykonávat kněz, a současně z různých důvodů není třeba úplně nevhodnější, aby ji dělali nejezuité. Když se proto zpětně dívám na toto své rozhodnutí stát se bratrem, jsem přesvědčen, že jsem udělal dobrou volbu.

Připravil Jan Regner SJ

Bratr Tomáš Novák se narodil 11. června 1979 v Kutné Hoře. Vystudoval Aplikovanou mechaniku na Technické univerzitě v Liberci. Do jezuitského řádu vstoupil v roce 2003. Dvouletý noviciát strávil v Ružomberku na Slovensku, poté dva roky studoval filozofii na Akademii Ignatianum v Krakově. V současné době vyučuje na Křesťanské základní škole Nativity v Děčíně-Křešicích. Působí také jako webmaster webového portálu českých jezuitů. Dálkově krátce studoval teologii v Praze a pedagogiku v Ústí nad Labem.

Jedno srdce a jedna mysl

Jezuitským bratrům, jejich specifickému povolání a místu v Tovaryšstvu Ježíšově, věnovalo zvláštní pozornost několik generálních kongregací, které se uskutečnily ve druhé polovině 20. století. Posledního zasedání tohoto nejvyššího zákonodárného shromáždění jezuitského řádu loni na podzim se poprvé v dějinách jako volitelé již účastnili i samotní bratři.

Dekret s titulem „Bratři“ vydala 31. generální kongregace (GK), která zasedala v letech 1965 a 1966. Ve vztahu k bratrům bylo jejím cílem jasně definovat podstatu jejich povolání a jeho praktické důsledky, aby jim všichni jezuité porozuměli a aby bylo možno bratry náležitě integrovat do života řádu. Velkou pozornost GK věnovala konkrétní službě bratrů. Vedle úkolů, které uvádí Institut Tovaryšstva, se mohou ujímat administrativních funkcí, avšak bez úředních pravomocí, i dalších úloh, ke kterým mají talent a kde mohou „pomáhat duším“, jako je vyučování či práce v různých vědních oborech. Aby své povinnosti mohli lépe plnit v kontextu moderní doby, má být jejich formace duchovní, doktrinální a technická, má být potvrzená i dosažením příslušných titulů a má pokračovat po celý život v souladu se schopnostmi každého.

Pokud se týče komunitního života, dekret zdůrazňuje, že je třeba stále více usilovat o bratrskou jednotu,

díky které budou bratři úžeji zapojeni do společenského i liturgického života komunity a jejích děl. Apoštolské komunity, jejichž členy budou i bratři, podporovala jako nejúčinnější prostředek k posílení pocitu jednoty a zvýšení vzájemného respektu také 32. GK roku 1975.

Život ve společenství

33. generální kongregace, která se sešla roku 1983, se zejména snažila vyrovnat s tehdejším nedostatkem povolání jezuitských bratrů. Proto především potvrzovala a podtrhovala nevyčísitelnou hodnotu povolání bratrů, skrze které Tovaryšstvo plně rozvíjí své poslání. Vyzývala ke změně přístupu, aby vzájemné chování členů řádu nebylo řízeno lidskými standardy převažujícími ve světě, ale příkladem Krista, který přišel, aby sloužil, a ne aby si dal sloužit. „Pak budeme v Tovaryšstvu schopni uvítat bratry, kteří jsou pro nás vskutku darem od Boha,“ prohlašovali delegáti 33. GK.

Zvláštní pozornost bratrům věnovala 33. GK v dekretu „Společníci Ježíšovi vyslaní do dnešního světa“. V oddíle „Život ve společenství s bratry koadjutory“ připomíná význam bratrů v dějinách řádu a zdůrazňuje, že Tovaryšstvo potřebuje bratry především kvůli nim samotným a pak také pro jejich práci, kvůli jezuitským komunitám i apoštolátům. Bratři sdílí tentýž řeholní závazek a vykonávají práci, která je komplementární k práci kněží, a tak Tovaryšstvu účinně pomáhají dosáhnout jeho jediného cíle. „Všichni tvoříme údy jednoho těla, doplňujeme se a obohacujeme navzájem,“ zdůraznili delegáti 33. GK.

Tělo Tovaryšstva

Poslední generální kongregací, jež se blíže věnovala otázce jezuitských bratrů, byla 34. GK roku 1995. Její delegáti si byli vědomi, že od dob 31. GK došlo k významnému pokroku v integraci bratrů do života a poslání Tovaryšstva. Zlepšila se jejich formace a také jim byla svěřena zodpovědná postavení ve významných apoštolských dílech. Na některých místech však přetrvávaly staré postoje a evangelium vzdálené sociokulturní předsudky, takže plné uskutečnění této integrace se tam stále setkávalo s odporem. GK proto volala po tom, aby se povolání bratra dostalo větší úcty a hlubšího ocenění.

Dekret „Jezuitský bratr“ zevrubně popisuje obnovenou roli bratrů

v kontextu moderní doby při současné zachování věrnosti kořenům tohoto povolání. Nejprve se proto zabývá identitou bratra, kterého definuje především jako „muže, jenž odpověděl na volání Otce stát se Ježíšovým společníkem“ a který pomáhá vykonávat hlavní poslání celého těla Tovaryšstva v současné době, jímž jsou služba víře a podpora spravedlnosti.

Dekret přibližuje počátky přijímání bratrů do jezuitského řádu, který byl vzhledem k apoštolské zkušenosti Ignáce a jeho společníků od počátku spojen s výkonem kněžské služby. Již Ignác však kvůli rozmanitosti děl a potřebě mobility a pomoci ve vykonávání poslání do Tovaryšstva přijímal i bratry, kteří sdíleli stejné povolání a poslání. Ignácovu ideu povolání, které je jedno a zároveň různorodé, vyjadřuje v Konstitucích často uváděný obraz Tovaryšstva jako univerzálního „těla“.

Různé stupně (tzv. grady) v Tovaryšstvu představují různé způsoby, jak být přičleněn k jednomu tělu a naplňovat jedno a totéž poslání, aniž by se tím jakkoliv chtěly naznačovat rozdíly v dokonalosti či zásluhy ve službě Bohu. Apoštolské tělo Tovaryšstva je založeno na jednotě v různorodosti spojené pouty lásky. Stejně jako kněží jsou bratři začleněni do Tovaryšstva jedním společným voláním Pána následovat ho evangelijní radikalitou řeholního života.

Muži s posláním

Dekret dále přibližuje poslání jezuitského bratra, který žije své řeholní povolání jako ten, kdo je „poslán“ a své poslání v konečném důsledku přijal od samotného Krista skrze své představené. S odkazem na předchozí GK dekret zdůrazňuje, že apoštolská činnost bratrů je definována týmiž principy, které definují apoštolát celého Tovaryšstva, tedy pozorností k větší službě Boží a univerzálnímu dobru. Apoštolské poslání bratrů charakterizuje různorodost a komplementarita. Rozličnost specifických poslání bratrů ilustrují také osobnosti jezuitských bratrů-světců s velmi odlišným posláním, jako byli Alfons Rodríguez a Dominic Collins.

Pokud se týče postavení a úlohy bratrů v komunitách, 34. GK zdůraznila, že jezuité se stanou skutečnými „přáteli v Pánu“, pokud budou všichni – kněží, bratři a scholastikové – sdílet všechny aspekty komunitního života. Aby se toto sdílení stalo skutečností, je zapotřebí lidské a duchovní zralosti a lepší formace v mezilidské komunikaci.

Ohledně formace bratrů 34. GK zdůraznila potřebu vytvořit kvalitní formační programy na provinční i mezinárodní úrovni, které mají zahrnovat lidský, komunitní, duchovní, teologický, pastorační a profesní rozměr. Je-li to možné, mají bratři ve formaci za účelem větší integrace žít ve stejných komunitách jako

scholastikové. Bratři také musí mít příležitost učit se cizí jazyk, což jim umožní lepší komunikaci se zahraničními spolubratry a větší dostupnost pro mezinárodní poslání. Formování bratři jsou povzbuzováni k účasti na programech trvalé formace v oblasti duchovní a lidské, ale i pastorační a profesní. Mezi změny, které 34. GK učinila ve snaze o hlubší integraci bratrů, patřilo mimo jiné udělení pasivního hlasu s možností být zvolen jako volitel na generální kongregaci. 34. GK také zrušila používání dřívějšího termínu „světský koadjutor“, který plně nahradila titulem „bratr“ či „jezuitský bratr“.

„Chceme připomenout, že má-li být skutečné společenství podporováno všemi členy Tovaryšstva, prvním a nejdůležitějším požadavkem je postoj mysli a srdce, který si váží každého jezuitu a vítá ho jako bratra a přítele v Pánu,“ zdůrazňují na závěr dekretu delegáti 34. GK.

Přirozený vývoj

V otázce zapojení bratrů do generální kongregace postoupila ještě o krok dále 35. GK roku 2008. Díky jejímu volání po tom, aby byl na generální kongregaci přítomen odpovídající počet bratrů jako volitelů, se loňské 36. GK poprvé jako volitelé s právem volit nového generálního představeného řádu a jeho asistenty zúčastnilo šest jezuitských bratrů, z nichž každý zastupoval jednu z jezuitských konferencí. Přítomní brat-

Zástupci jezuitských bratrů z celého světa při zahajovací mši 36. generální kongregace 2. října 2016 v kostele Il Gesù v Římě
(Foto GC 36 Communications)

ři ztělesňovali různorodost povolání bratrů. Byli mezi nimi duchovní doprovázející, sekretář provinciála, provinční ekonom, učitelé i ředitel Vatikánské observatoře.

„Společná přítomnost v Římě nás jako bratry vedla k tomu, abychom dále uvažovali o tomto specifickém povolání. Také jsme museli pravidelně zvažovat, kam si stoupnout při velkých bohoslužbách, kdy kolem nás bylo téměř dvě stě kněží v liturgických rouchách. Většina jezuitů je flexibilní, takže to nebylo příliš obtížné,“ dělí se o svou zkušenost eko-

nom britské provincie Stephen Power, a dodává, že nový otec generál Arturo Sosa, vědomý si stále poměrně rozšířeného nebezpečí klerikalizmu, zdůrazňuje, že existuje Tovaryšstvo tvořené jezuitu, a ne rozdělené na několik druhů jezuitů. „Snad nejlepší hodnocení naší nové přítomnosti na GK je, že velmi málo jezuitů, pokud vůbec nějakým, byla nepříjemná; zdálo se, že je to přirozený vývoj,“ shrnuje anglický jezuita.

Lenka Češková

Bratr astronom

V polovině května se ve Vatikánské observatoři v Castel Gandolfo konal mezinárodní seminář k poctě odkazu George Lemaître. V novém miléniu se astronomové z celého světa věnovali důležitým tématům současné vědy, jako jsou černé díry, gravitační vlny a časoprostorové singularity. Jaké byly nejdůležitější momenty tohoto setkání, jsme se zeptali pořadatele akce, řeholního bratra Guye Consolmagna, ředitele Vatikánské observatoře.

Pro mne osobně bylo samozřejmě nejdůležitější setkání s papežem Františkem. To, že si udělal čas a přišel nás navštívit v ten samý den, kdy odlétal do Fatimy, ukazuje, že si velmi váží naší práce v observatoři a astronomie obecně. Tento seminář byl pro mě navíc příležitostí k setkání se starými přáteli, zvláště s profesorem Michaellem Turnerem z University of Chicago, který byl před mnoha lety mým učitelem obecné relativity. Co se týká setkání jako takového, je příliš brzy na to říct, které z myšlenek, jež na něm byly představeny, se ukáží jako důležité. Velikým přínosem však již teď je to, že díky semináři měli mnozí odborníci z oboru možnost setkat se, obšírně mluvit o těchto tématech a snad i navázat spolupráci do budoucna.

Papež František v pátek poslal osobní blahopřání astronomům, kosmologům a dalším vědcům, kteří se setkali v Castel Gandolfo. Čemu se v této zdrcovací věnování věnoval? Bylo na ní podle vás něco obzvlášť inspirativního?

Samozřejmě. Papež nejprve ocenil roli otce George Lemaître při založení astronomické kosmologie a vyjádřil svou radost nad setkáním a nad tím, že Vatikán byl schopen nabídnout prostor pro tolik vědců z tolika různých oblastí, aby sdíleli své zájmy a úspěchy. Myslím však, že hlavní myšlenkou bylo, když nám řekl: „Nikdy se nesmíme bát pravdy a nesmíme zůstat v pasti předsudků, ale s pokorou přijímat nové vědecké objevy.“ To se netýkalo pouze vědeckého myšlení, ale myšlení obecně. Můžeme dělat pokroky v chápání přírody nebo Boha, jen pokud nejprve připustíme, že neznáme všechny odpovědi.

Mimochodem, jaký je váš názor na působení papeže Františka a jeho vliv v dnešní společnosti?

Je oblíbený po celém světě. To znamená, že když mluví o tématech, jako je nutnost respektu k Božímu stvoření, má jeho řeč velkou váhu. Když k tomu ještě přidáme skutečnost, že sám pochází z vědeckého prostředí a ví, jak naslouchat nejlepším vědcům světa, pochopíme, že vše, co říká, stojí i na pevném základě. Nicméně jakožto pastýř nahlíží otázky vědy a technologie v kontextu, ve kterém jej většina vědců (včetně nás ve Vatikánské observatoři) z počátku nemůže vidět. Přitom dokáže proniknout k uším a srdcím, ke kterým žádný z nás vědců proniknout nedokáže. Jeho morální autorita a jeho čistá láska k lidstvu v tomto stvořeném vesmíru dodává vědě, kterou konáme, posvátnou hodnotu.

Jste ředitelem Vatikánské observatoře. Mohl byste, prosím, stručně toto vědecké pracoviště představit našim čtenářům?

Jsme malá skupinka přibližně dvanácti kněží a bratří, většinou jezuitů. Na různých světových univerzitách jsme se specializovali v některém odvětví astronomie a nyní pracujeme na vlastních vědeckých projektech s kolegy a spolupracovníky z observatoří z celého světa. Máme stejné vzdělání jako každý jiný astronom, rozdíl je jen v tom, že jakožto jezuité studujeme také filozofii a teologii. V tomto smyslu se bádání na našem pracovišti nijak neliší od práce v jiných observatořích. Existují tu však i některé podstatné rozdíly.

Práce ve Vatikánské observatoři dává vědcům svobodu, říká ředitel této instituce
(Foto ESA, Valentini)

„Jedním z důvodů, proč žijeme v sekulárním světě, je to, že jsme ztratili schopnost vnímat ty části našeho života, které sahají pod povrch světského,“ domnívá se bratr Consolmagno
(Foto ESA, Valentini)

Tak především nemusíme každé tři roky žádat o granty nebo usilovat po šesti letech práce o definitivu. Znamená to, že máme svobodu bádát nad tématy, na jejichž výzkum ostatní astronomové nemusí vždy dostat peníze, a také pracovat na dlouhodobých programech. Náš výzkum se v současnosti například zaměřuje na studium hvězd se zvláštním vzhledem spektra, na otevřené shluky ohraničené plynem, prachová mračna nebo fyzikální vlastnosti meteoritů. Také se zabýváme hodně spekulativními teoriemi, jako je teorie strun, které mohou přinést podstatné poznatky, pokud se nám podaří je úspěšně doložit.

Dalším rozdílem je, že jako jezuité nejsme v práci motivováni touhou po slávě a po oceněních. Spíše se chceme studiem stvoření přiblížit Stvořiteli. Když to velmi jednoduše shrnu, děláme vědu jen z číré radosti. Než jsem se stal jezuitou ve Vatikánské observatoři, byl jsem badatelem, který žil z grantů NASA a strachoval se o svou reputaci a o svou další práci. Teď mám svobodu a stále si mohu připomínat, proč jsem se chtěl kdysi stát vědcem.

Co konkrétně pro vás znamená být ředitelem této instituce?

Znám pouze několik vědců, kteří by se věnovali raději administraci než vědě. Ani já nejsem jeden z nich. Mojí výhodou je, že navazuji na dobrou práci svých předchůdců, kteří mi umožnili pokračovat také ve vědeckém výzkumu. Je to tak pro mě příležitost předávat dál dobro, které pro nás už vykonali.

Mým prvním úkolem je zajistit, aby ostatní vědci v observatoři měli prostor a prostředky, které potřebují pro co nejlepší výzkum. Pomáhat takto kolegům je pro mě vlastně radostí. Moje pozice ředitele mi také dává příležitost reprezentovat svůj obor i vědu obecně jak v církevním prostředí, tak i pro ty, kdo si myslí, že náboženství a věda jsou v konfliktu. Jsem šťastný, že mohu dělat tuto práci, protože si uvědomuji, že katolická církev podporuje naši práci a tak dokazuje, že je vědě otevřená. Mým úkolem je „ukázat to světu“ a tak plnit důležitou součást naší mise.

Zmínil jste před chvílí konflikt mezi náboženskou vírou a vědou. Je podle vás tento konflikt stále aktuální, nebo už je dávno překonaný?

V rámci tohoto tématu je pro mne vlastně nejobtížnější pochopit, proč si někdo stále myslí, nebo by si mohl myslet, že takový konflikt existuje. Já jsem nikdy takový konflikt nezažil. Poté, co jsem prostudoval historické podklady o Galileovi a jeho době, jsem přesvědčený, že papežův negativní postoj k němu neměl nic společného s vědou či vírou tohoto badatele. Jako vědec také vím, že konflikty se neustále vyskytují i ve vědě samé, když jeden soubor dat je v protikladu k druhému nebo když nové pozorování odporuje dlouho přijímané teorii. Takovým konfliktům se obecně nedá předcházet; jsou to příležitosti, jak se učit novým věcem.

Mám podezření, že za těmi pověstmi o konfliktu mezi vědou a vírou stojí lidé, jejichž agenda není motivovaná ani vědou, ani vírou. Jejich názory totiž neprospívají ani jedné z těchto oblastí. Tyto fámy jsou živeny jejich nejistotou nebo jejich vlastní touhou po slávě a zisku. Šíří je autoři, kteří jsou příliš líní na to, aby zkoumali skutečné hypotézy a motivace, které se za danou domněnkou skrývají.

Co vás vedlo k tomu, že jste se rozhodl stát řeholním bratrem?

Musím nejprve zdůraznit, že ze strany jezuitů jsem nezaznamenal žádný tlak; byl jsem proto úplně svobodný při rozlišování, zda bych se měl stát bratrem, nebo knězem. Zároveň ale neříkám, že stát se bratrem bylo mým rozhodnutím. Bylo to spíše silné Boží volání, které jsem nemohl popřít, aniž

bych popřel svou víru. Od samého počátku jsem cítil povolání stát se jezuitou. To nepočítám první záblesky tohoto povolání před dvaceti lety, když jsem byl ještě studentem. Věděl jsem, že mě Bůh volá, abych se stal bratrem. Musím říct, že jsem tomuto volání nikdy úplně neporozuměl, dokonce ani v tuto chvíli na tom nejsem o nic lépe. Jsem však zcela spokojený a nic bych neměnil.

Byl jste delegátem na poslední generální kongregaci. Jaká to byla pro vás zkušenost?

Kdosi to popsal jako kombinaci šestitýdenního duchovního cvičení a univerzitního setkání. Oba prvky byly jistě přítomné. Pro mě bylo nejefektivnější, jak modlitba na začátku dne a každodenní mše na jeho konci proměnily celý den v intenzivní duchovní událost podobnou exerciciím, i když běžné každodenní události byly někdy tak světské jako schůze pracovníků na fakultě. Zakusil jsem, jak může vypadat kontemplace v činnosti, a tato zkušenost obohatila i moji osobní modlitbu.

Dovolte mi nakonec ještě jednu obecnější otázku. Co může podle vás ignaciánská spiritualita nabídnout dnešním lidem?

Možná za tím stojí můj zvláštní příběh, protože jsem vstoupil k jezuitům, když mi bylo téměř 40 let a měl jsem za sebou mnoho životních zkušeností i modliteb. Nevnímal jsem žádnou zvláštní „ignaciánskou spiritualitu“, která by byla pro mě nová a překvapivá. Naopak tím, že jsem se stal jezuitou a studoval tuto duchovní cestu, poznal jsem něco, co je na učení sv. Ignáce úžasné: Existují slova, která popisují, co jsem už dávno předtím zažil!

Na prvním místě jsem měl jednoduše radost, že nejsem sám, že působení Ducha svatého, která jsem zažil a která mě vedla ke vstupu do řádu, byla znamením Božího vedení. To přede mnou zakusili už mnozí jiní. Bylo pro mě úžasné poznávat způsob, jak toto působení popsat, učit se mu porozumět, ocenit to, co zažili ostatní přede mnou, ale také stručně a přesně popsat svému duchovnímu vůdci to, co jsem zažíval já sám. Když jsem se učil toto působení formulovat, bylo to jako učit se úplně nový jazyk. Bylo to jako učit se rovnice, abych byl schopen se věnovat fyzice.

Jak to souvisí s lidmi v dnešním světě? Mnozí z nich zakouší neustále působení Ducha, stejně tak jako jsem ho zakoušel já, než jsem se stal jezuitou. Bez jazyka, který by to byl schopen identifikovat a popsat, si však mohou myslet, že si to pouze představují, nebo si toho nemusí ani všimnout. Jedním z důvodů, proč žijeme v sekulárním světě, je to, že jsme ztratili schopnost

vnímat ty části našeho života, které sahají pod povrch světského. Myslíme pomocí slov, nemůžeme proto přemýšlet o působení Ducha, dokud nebudeme mít slova, která je popisují. Kdyby všechny knihy, dokonce i Bible, byly omezeny na úroveň suchého „návodu k použití“, pak by se z našeho života vytratila poezie.

*Připravil Jan Regner SJ
Přeložila Barbora Šmejdivá*

Bratr Guy Consolmagno se narodil 19. září 1952 v Detroitu. Roku 1975 vystudoval planetární vědy na Massachusetts Institute of Technology (MIT). Doktorát získal v roce 1978 na University of Arizona. V letech 1978–1980 přednášel na Harvard College Observatory a v letech 1980–1983 na MIT. V letech 1983–1985 působil jako člen amerických mírových sborů v Keni, kde vyučoval fyziku a astronomii. Po návratu do USA byl odborným asistentem na Lafayette College v Eastonu, kde vyučoval fyziku. V roce 1989 vstoupil do jezuitského řádu. Roku 1991 složil sliby jako jezuitský bratr. Filozofii a teologii studoval na Loyola University of Chicago. V roce 1993 začal pracovat jako astronom na Vatikánské

observatoři. Působil jako hostující profesor na řadě amerických univerzit. Je členem mj. Meteoritické společnosti či Mezinárodní astronomické unie (IAU), kde mj. od roku 2015 vede pracovní skupinu zkoumající planetu Mars. Mezi jeho odborné zájmy patří vztah mezi meteority a asteroidy a vznik a vývoj malých těles v solární soustavě. V roce 1996 strávil šest týdnů sběrem meteoritů na Antarktidě. Za jeho příspěvek ke studiu meteoritů a asteroidů IAU v roce 2000 na jeho počest pojmenovala asteroid 4597 Consolmagno. Zajímá se o intelektuální apoštolát; je autorem řady odborných článků a autorem či spoluautorem knih o astronomii a o vztahu mezi vírou a vědou.

Světec moderního Irsku

V sobotu 13. května byla církev v Irsku svědkem události, která v jejích dějinách nemá obdoby. Prohlášení jezuity Johna Sullivana za blahoslaveného představovalo vůbec první blahořečení, které se kdy uskutečnilo na irské půdě. Jednalo se také o výjimečnou ekumenickou slavnost, spojující katolickou a irskou anglikánskou církev.

„Společně s jezuitským řádem v Irsku a po celém světě a spolu s celou křesťanskou církví jsme svědky blahořečení Johna Sullivana v římskokatolické tradici. Činíme tak s vědomím nekonečné potřeby usmíření v Irsku a v očekávání hojnosti Božích milostí,“ uvedl při slavnostní mši svaté v kostele sv. Františka Xaverského na Gardiner Street v Dublinu místní arcibiskup irské anglikánské církve Michael Jackson. Hlavním celebrantem byl prefekt kongregace pro svatořečení kardinál Angelo Amato. Bezprecedentní ekumenické gesto představovala slavnostní žádost o Sullivanovo blahořečení, kterou mu během mše společně předložili oba dublinští arcibiskupové, Diarmuid Martin stojící v čele katolické církve a Michael Jackson reprezentující anglikány. Tento výjimečný akt odrážel skutečnost, že Sullivan byl první polovinu svého života anglikánem a druhou polovinu římským katolíkem.

Chudý mezi chudými

John Sullivan se narodil roku 1861 v Dublinu; jeho otec Edward Sullivan, budoucí irský lord kancléř, byl protestant a matka katolička. Vychován byl v protestantské tradici a vzdělání získal na nejvýznamnější irské protestantské škole své doby Portora Royal School v Enniskillenu. Pak nastoupil na Trinity College v Dublinu, kde se věnoval klasickým studiím a právu. Po otcově nenadálé smrti opustil Irsko a ve studiích pokračoval v Londýně. Díky dědictví byl finančně zajištěn; budil pozornost svým módním oblečením a příjemným vzhledem. Byl nadšeným cyklistou a podnikal mnoho cest po Evropě. Pobýval také v klášteře na hoře Athos v Řecku.

Ve třiceti pěti letech byl v jezuitském kostele na Farm Street v Londýně přijat do katolické církve a poté zásadním způsobem změnil svůj způsob života. Po návratu do Dublinu se zbavil všeho nadbytečného

a začal navštěvovat místní špitály a kláštery. Roku 1900 vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova a plně se oddal řeholnímu způsobu života. K přísné chudobě se u něj pojila pokora, poslušnost a respekt vůči představeným. Když vstoupil do noviciátu, byl již zralý muž, který měl za sebou skvělou kariéru. Přesto své schopnosti nikdy nestavěl na odív, vykonával i ty nejpodřadnější práce a uměl přijímat kritiku.

Po přijetí kněžského svěcení roku 1907 byl poslán vyučovat na Clongowes Wood College v hrabství Kildare, kde strávil většinu svého jezuitského života. Během oněch dvaceti let se, pěšky či na kole, vydával do měst a vesnic v okolí školy navštěvovat chudé, nemocné a umírající. Touha sloužit Bohu ve službě těm, kdo jakýmkoliv způsobem trpí, pro něj byla hnací silou po zbytek života. S prosbou o modlitbu k němu přicházeli mnozí nemocní a byli uzdraveni.

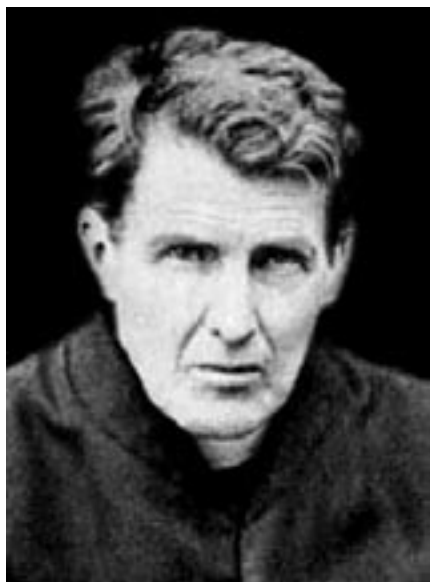
Pověst o Sullivanově svatosti se rychle rozšířila po Clongowes a sousedství. Stejně jako během jeho života se k němu lidé utíkali i po jeho smrti roku 1933. Mnozí jej uctívali jako svatého a úcta k němu se začala šířit po celém Irsku. Na diecézní úrovni byl beatifikační proces zahájen roku 1947; v září 1960 byl Sullivan prohlášen Božím služebníkem a v listopadu 2014 mu byl přiznán titul ctihodný. Jeho tělesné pozůstat-

ky odpočívají v jezuitském kostele na Gardiner Street v Dublinu, kde byl 13. května prohlášen za blahoslaveného.

Svědék milosrdenství

Slavnostního obřadu se zúčastnilo téměř dva tisíce lidí, mezi nimiž nechyběli ani staří a nemocní. Přítomni byli také členové Sullivanovy rodiny a řada jezuitů, mimo jiné generální postulátor Tovaryšstva Ježíšova rakouský jezuita Toni Witwer, který dohlížel nad beatifikačním procesem. Generálního představeného řádu Artura Sosu zastupoval jeho delegát pro rozlišování a apoštolské plánování John Dardis, který sám pochází z Dublinu a několik let stál v čele irské jezuitské provincie. „Na Clongowes byl Sullivan známý svým soucitným postojem vůči studentům a místním lidem (...). Třicátá léta dvacátého století byla v Irsku časem velkého utrpení a strádání. V této obtížné době Sullivan vystupoval jako člověk, který hlásal Boží soucit a milosrdenství, což jsou témata blízká srdci papeže Františka. Ústřední součástí úlohy a poslání, které jako křesťané máme, je být svědky milosrdenství v době, kdy našemu světu příliš často chybí smysl pro odpuštění,“ podtrhl John Dardis.

Ve své promluvě také vzdal zvláštní hold irské anglikánské církvi, ve které byla ve svých počátcích živena Sullivanova křesťanská víra a kde se

díky Knize společných modliteb naučil přibližovat se k milosrdnému Otci v úctě, pokoře a důvěře. „Ať už jsou mezi námi jakékoliv teologické rozdíly, zásadní je naše společná víra v Krista. Společně věříme, že Kristus je odpovědí, po které lidstvo touží, že je to vtělený výraz lásky a soucitu Boha,“ uvedl někdejší představený irských jezuitů. „Modlím se, aby toto blahořečení vedlo ke stále užší spolupráci mezi našimi dvěma církvemi. Modlím se, abychom společně dovedli ukázat, že Kristus byl vzkříšen a žije, že Boží milosrdenství je pro všechny a že Boží slovo odpuštění a lásky promlouvá dnes, tady, nyní, k nám i k našim přátelům a rodinám, jako tomu bylo po celá staletí. Mod-

lím se, aby každý z nás prostřednictvím dnešního obřadu mohl stále hlouběji poznávat tuto lásku, odpuštění a milosrdenství. Právě to by si přál sám John Sullivan,“ zdůraznil John Dardis.

Přes všechna rozdělení

O týden později, v sobotu 20. května, se v Clongowes Wood College sešla řada vyučujících, studentů, zaměstnanců a místních obyvatel, aby společně slavili mši díkůvzdání za blahořečení Johna Sullivana. Bohoslužbě předsedal biskup diecéze Kildare a Leighlin Denis Nulty, který ve své homilii podtrhl krásu oslavy, jež překračuje všechna rozdělení, a zdůraznil, že Sullivan je osobností, na kterou je velmi hrdá jak římskokatolická, tak irská anglikánská církev, protože jeho víra byla plodem obou tradic.

„Důvod, proč byl John Sullivan blahoslaven, podle mne spočívá v jeho neúnavné a neochvějné pozornosti, kterou věnoval chudým a nemocným. Svědectví jsou plná příběhů o zázračných uzdraveních,“ připomněl biskup Nulty. „Sullivan nebyl lékař ani terapeut, ale věděl, jak s lidmi trávit čas. Znal hodnotu přítomnosti, význam toho být přítomen. Není to ten největší dárek, který si navzájem můžeme nabídnout v roce 2017? Vytáhnout z uší sluchátka, vypnout iPhony a skutečně být přítomni jeden pro druhého?“

Lenka Česková

Půlrok na cejlonském ostrově

Když jsem v roce 2008 odjížděl se skupinou jezuitů a dobrovolníků z krátkého misijního pobytu v indické Karnátace, ještě jsem netušil, jak moc tato zkušenost promění můj pohled na život. Oslovila mě prostota a skromnost, s jakou jezuité v těchto místech obětavě slouží nejchudším z chudých. Silně mě zasáhl i papežův apel, abychom utvářeli církve chudou pro chudé. I proto jsem si přál prožít závěrečnou fázi své řeholní formace v některé ze zemí třetího světa a být opět nablízku těm, kteří jsou posledními v očích světa. Jsem vděčný za to, že provinciál moji touhu vyslyšel.

Na Šrí Lanku jsem přicestoval na konci srpna roku 2016. Byl to dlouhý let. Přestupoval jsem v Istanbulu, kde jsem na rozsáhlém mezinárodním letišti recitaci nešpor v duchu spojil s modlitbou zbožných muslimů. Zatímco oni klesali na koberečky a skláněli své hlavy k Mekce, já jsem se pár kroků od nich modlil: „Požehnaný Hospodin, Bůh Izraele, od věků až na věky!“ Po mezipřistání v Malé, na jednom z ostrovů na Maledivách, naše letadlo konečně úspěšně dosedlo na ranveji v Kolombu.

Město Kolombo nás uvítalo obvyklým byrokratickým rituálem. Když jsem vyplnil vstupní formulář, vystál nekonečnou frontu a odpověděl na všechny zvědavé otázky úředníků, musel jsem si, stále ještě na letišti, navíc „vysedět“ vyřízení vstupního víza. U východu nás naštěstí všechny

osobně čekal náš instruktor třetí probace P. Baylon Perera. Po menších skupinkách jsme se za jeho otcovsky starostlivého doprovodu přesunuli do nedalekého Negomba, kde jsme přečkali první noc v budově provincialátu. Kvůli horkému vlhkému podnebí, pikantní večeři a všudypřítomným komárům ovšem nebyla moc příjemná a klidná.

Velmi jsem ocenil, když jsme se hned ráno po bohoslužbě vydali na další cestu do vnitrozemí, kde jsou mnohem přívětivější klimatické podmínky. Zakotvili jsme v horské oblasti Lewella, na okraji města Kandy, kde jezuité mají v jednom komplexu s velkou zahradou exerciční dům Fatima, komunitu starších spolubratří a Arrupe House, formační dům pro třetí probaci. Velkou převahou se v naší třináctičlenné skupině mohli pyšnit Indové. Nejvíc jich pocházelo

z různých indických provincií, většínou z velmi nuzných poměrů. Byl mezi námi i jeden Vietnámec, který nedávno v Římě dokončil doktorát z biblických věd, a jeden Korejec působící v Kambodži. Protože ohlášený francouzský účastník pro vážnou nemoc nemohl dorazit, byl jsem nakonec jediným zástupcem evropského kontinentu já.

Životní podmínky

Území cejlonského ostrova, které je menší než Česká republika, obývá více než 20 milionů obyvatel. Některé části Šrí Lanky jsou dodnes postižené následky občanské války mezi dvěma etniky, sinhálskou většinou a tamilskou menšinou. Tamilové svůj boj za nezávislost v roce 2009 prohráli. Díky tomu sice skončila válka, ale napětí ve společnosti trvá dál. Okolo 70 % obyvatel se hlásí k buddhizmu, 15 % k hinduizmu a zbytek vyznává křesťanství nebo islám. Státní zřízení je komunistické, hospodářství těží především z cestovního ruchu a vývozu čaje a tropického ovoce. Infrastruktura na Šrí Lance, zvláště v turisticky oblíbených destinacích, je mnohem rozvinutější než v Indii. Provoz na silnicích je ovšem i tam živelný a všude je mnoho trojkolek, které jsou jako taxíky schopny „šplhat“ po úzkých stezkách až do vrcholků hor.

Protože někteří předci obyvatel cejlonského ostrova připutovali z jižní Indie, má šrílanská kuchyně po-

dobný charakter jako ta, na kterou jsem před lety navykl v indické Karnátace. Ovšem oproti prosté nemastité kuchyni v Indii jsme v Kandy na stolech nacházeli plody moře, ryby, někdy i krevety a kraby. Kuchyni nám občas zpestřili kuřecím, vepřovým, velmi zřídka pak i hovězím masem. Hlavní složkou všední stravy je rýže, luštěniny, různé druhy placek, zelenina, ale i ovoce, zejména banány, kokos a papája. Jídlo je téměř vždy velmi silně kořeněné, nechybí různé druhy pepře, hořčičná semínka a samozřejmě chilli papričky. Místní se naučili šetrně nakládat s užitkovou vodou, je jí tam proto dostatek. Pitnou vodu si zajišťují filtrováním a chlorováním běžné vody.

Během naší řeholní formace bylo ubytování na místní poměry luxusní, náš jezuitský dům byl docela dobře zařízen. Změkčilý Evropan si ovšem přesto musí na některé životní podmínky zvykat. Kromě neustálých výpadků proudu pro mě bylo výzvou i poměrně velké množství hmyzu, zejména mravenců, pavouků, moskytů a švábů.

Jezuitská zahrada v Kandy má podobu obvyklou v subtropických oblastech a zejména v období dešťů je opravdu bohatá na zeleň a hustou vegetaci. Mezi palmami převažují kokosové ořechy, nechybí ani banánovníky, papája a jiné tropické ovoce. Kromě veverek a hadů bývají

Na návštěvě u misionářek lásky krátce po svatočeení jejich zakladatelky Matky Terezy
(Foto Juel Kispotta SJ)

v přírodě k vidění i celé klany někdy dost drzých a útočných opic. Kromě cvrkotu cikád a zpěvu ptáků, které působily spíše libě, se v zahradě bohužel rozléhal i hluk z nedaleké silnice, různé lidové veselice, hudba z amplionů, v noci štěkání psů a kolem čtvrté ráno i nekonečné zpěvy buddhistických mnichů, které šíří tlampače do dalekého okolí. Místní lidé jsou na hluk zvyklí, a zdá se, že ho někdy i vyhledávají. Projevuje se to i při liturgických oslavách, které mají tradičně spíše folklorní kolorit.

Program třetí probace

Když jsme se v Kandy trochu aklimatizovali, čekalo nás několik předná-

šek o místní kultuře, náboženské situaci a místní jezuitské provincii. Navštívili jsme také řadu zajímavých míst, například baziliku v Tewatte, jezuitský noviciát nebo buddhistický chrám v městě Kelaniya, kde jsme si mohli prohlédnout slavnou sochu ležícího Buddha. Vydali jsme se i do Kolomba nebo na návštěvu k P. Aloysiusi Pierisovi SJ. Tento významný představitel teologie osvobození a velký znalec buddhizmu založil v Gonawale na okraji města Kelaniya centrum dialogu Tulana.

V první polovině září mě trochu zaskočilo, jak velká pozornost byla věnována teorii „nenásilné komuni-

kace“ (*Nonviolent Communication*) amerického psychologa Marshalla Rosenberga. Celý týden jsme se pod vedením zkušeného lektora-jezuita zabývali empatií, a to jak z teoretického hlediska, tak i pomocí praktických cvičení. Musím přiznat, že jsem tento bod programu ze začátku pokládal za nadbytečný, nakonec jsem ho však vzal na milost. Ostatně, ve zbývajícím čase jsme se už přece jen zabývali tím, co lze na třetí probaci očekávat, totiž studiem pramenů naší spirituality. Tamější knihovna sice

nebyla velká, ale její sbírka duchovní literatury byla solidní.

Velmi silně na mě zapůsobila zkušenost měsíčních duchovních cvičení. Byl to opravdu milostivý čas usebranosti a ztišení. Po skončení exercicií nás ještě čekal několikadenní volnější režim, abychom mohli plně docenit a vstřebat duchovní plody, kterých se nám během uplynulého měsíce tichého usebrání dostalo. Následujícím listopadovým tématem byly vybrané kapitoly z dějin jezuitského řádu, po nichž jsme vy-

Na oslavě svátku Pongal, který odpovídá našim dožínkám, se připravuje pokrm z čerstvé rýže, rozeinek, burských oříšků a dalších ingrediencí, jež šrilanským dětem velmi chutná
(Foto archiv autora)

razili na experimenty v různých koutech cejlonského ostrova. Já jsem byl poslán do dětského domova v Gampole. Ústav vedou sestry, které se hlásí k ignaciánské spiritualitě. Byl jsem tam nejen duchovním, ale i vychovatelem a pomáhal všude, kde bylo třeba – v kuchyni, na zahradě, při úklidech v domě apod. Naučil jsem se aspoň malé základy sinhálštiny, abych v tomto jazyce dokázal celebrovat a říci aspoň pár zdvořilých frází. Prožil jsem tam pro mě velmi netradiční Vánoce i vstup do nového roku – ve velké prostotě a chudobě, avšak neméně radostně. Mezi dětmi jsem našel svůj druhý domov, a možná i proto mě na konci čekalo srdceryvné loučení. Zvláště některé děti mi opravdu přirostly k srdci.

Po skončení praxe v sirotčinci jsem se vrátil zpět do Lewally, kde jsem zůstal až do konce února. Ve zbývajícím čase formace jsme se věnovali studiu pramenů ignaciánské spirituality, především Konstitucí a komentářů k nim. Volné víkendy jsme využili k cestování a návštěvám zajímavých koutů cejlonského ostrova. Asi nejsilnější byly moje zážitky ze severu země, kde dlouhé roky řádila občanská válka. Země je tam dosud zpustošená a srdce Tamilů zlomená. Všude jsou vojenské hlídky a ve vzduchu visí silné napětí. I proto bylo donedávna turistům zakázáno do této části vstupovat.

Měl jsem také možnost se seznámit s jedním théravádovým mnichem českého původu; navštívil jsem ho v jeho poustevně a on pak zase přišel na návštěvu k nám, do jezuitského domu. Jako vystudovaný lékař-psychiatr za sebou má několikaletou lékařskou praxi v Česku a v Anglii, ovšem stále hledal naplnění svého života a díky tomu objevil buddhismus. Rozhodl se stát buddhistickým mnichem, nyní už na Šrí Lance pobývá okolo šesti let jako lesní mnich a přijal jméno Pasada. Žije ve velké prostotě, často medituje, věnuje se studiu Buddhova učení a putuje od poustevny k poustevně po skoro celém cejlonském ostrově. Setkání s ním byla příjemným duchovním osvěžením. Jak jsem se dozvěděl, českých buddhistických mnichů je na Šrí Lance více. Několik českých mnichů žije v Kandubodě v blízkosti ctihodného učitele Pemasiriho.

Zakončení třetí probace bylo ve znamení krátké duchovní obnovy a hodnocení plodů, které nám probace přinesla. Pak jsme se už rozjeli, či přesněji řečeno rozletli zpátky do svých provincií. Odlétal jsem posledního února jako první z naší skupiny a 1. března, na Popelčíní středů dopoledne, jsem přistál v české metropoli. Na letišti mě uvítala skupinka studentů. V duchu národních tradic a v rámci začátku postní doby mě pohostila chlebem a solí.

Jan Regner SJ

Mystik a bratr

Posledního říjnového dne letos uplyne čtyři sta let od úmrtí sv. Alfonse Rodrigueze, jezuitského bratra a mystika, který po řadě zklamání, nezdarů a ztrát strávil většinu svého života jako vrátný v jezuitské koleji na Mallorce.

Měl vliv na řadu svých současníků a dnes je patronem všech bratrů v Tovaryšstvu Ježíšově.

Alfons Rodriguez se narodil 25. července 1531 v Segovii ve středním Španělsku v rodině úspěšného obchodníka s vlnou jako druhý z jedenácti dětí. Již roku 1541 se poprvé setkal s Tovaryšstvem Ježíšovým. Hostem v jejich domě tehdy byl jeden z prvních Ignácových společníků Petr Faber, který přišel do města kázat a malého Alfonse připravil na první svaté přijímání. Protože byl Alfons bystré dítě, chtěli mu rodiče dopřát dobré vzdělání a ve čtrnácti letech jej poslali na studium latiny do jezuitské koleje v Alcalá.

Těžké rány

Následující roky jeho mládí byly poznamenány řadou osobních neštěstí. Ještě téhož roku mu zemřel otec a Alfons se musel vrátit domů, aby matce pomohl s vedením rodinného podniku a zaopatřením sourozenců. Ve dvaceti sedmi letech se oženil a narodily se mu dvě děti. Během následujících několika let mu však zemřela žena, děti i matka. Rodri-

guez se oddal modlitbě, pokání a odříkání a začal uvažovat o zasvěceném životě. V obchodování se mu příliš nedařilo, ani pro něj nebylo možné pokračovat v dřívějším způsobu života, takže rodinný podnik prodal. Duchovní vedení hledal u jezuitů, kteří právě v té době přišli do Segovie a založili tam kolej.

V osmatřiceti letech roku 1569 požádal o přijetí do jezuitského řádu, avšak byl odmítnut kvůli svému věku, nedostatečnému vzdělání a podlomenému zdraví. Opustil tedy Segovii a vydal se za svým někdejší duchovním vůdcem Luísem Santanderem do Valencie. Nedostatky ve vzdělání se snažil dohnat tím, že začal znovu navštěvovat latinskou školu. Roku 1570 požádal ve Valencii znovu o přijetí do Tovaryšstva. Představený aragonské provincie nedal na negativní mínění dvou examinátorů a Rodriguez byl 31. ledna 1571 ve svých čtyřiceti letech ve Valencii přijat jako řeholní bratr. Provinciál

Jedno z mystických vidění Alfonse Rodrigueze zachycené na obraze španělského malíře Francisca de Zurbarán z roku 1630

(Reprofoto Wikipedia)

se tehdy údajně nechal slyšet, že nechce řád oloupit o světce. Jako novic byl v srpnu téhož roku poslán do nedávno zřízené koleje Montesión v Palma de Mallorca, kde strávil následujících čtyřicet šest let až do své smrti 31. října 1617.

Tu jsem, Pane!

Během noviciátu se s poslušností a horlivostí věnoval různým pracím, které mu byly svěřeny, jako pomoc při stavě kostela, dohlížení na různé dílny či doprovázení otců mimo koleje. Po dvou letech noviciátu složil roku 1573 první sliby. Koncem noviciátu a po slibech začal vypomáhat na vrátnici a někdy i v sakristii. Když vzrostl počet osob, kteří bránou koleje denně prošly, byla mu svěřo-

vána výhradně služba vrátného, kterou pokorně vykonával téměř čtyřicet let. V padesáti čtyřech letech, roku 1585, složil slavné sliby jako řeholní bratr. Dobové zápisy z oné doby o něm mluví jako o „vzoru zbožnosti, umrtvenosti, modlitby a lásky i všech opravdových ctností“, které „oslňovaly nejen naše domácí lidi, nýbrž i venkovní“.

Jako vrátný sloužil nejen své komunitě, ale také velkému množství lidí, kteří do jezuitské koleje přicházeli. Jeho úkolem bylo přijímat návštěvy, uvést je do hovorny, kde se měli setkat s někým z jezuitů, doručovat zprávy, obstarávat pochůzky a rozdávat almužny potřebným. Ve svých pamětech Rodriguez vypráví,

že pokaždé, když zazvonil zvonek, podíval se na dveře a představoval si, že ten, kdo stojí venku a žádá o přijetí, je sám Spasitel. V hloubi své duše si řekl: „Pane, otevřu ti dveře, neboť tě mám rád.“ Po cestě k bráně zašeptal: „Tu jsem, Pane!“, návštěvníka vlídně přijal a šel se poohlédnout po otci či studentovi, kterého přichozí sháněl. Sloužil s takovou láskou, že samotné otevření dveří se stalo svátostným gestem.

Muž ustavičné modlitby

Věnoval se také nemocným a osamělým, kteří se k němu utíkali a které utěšoval. Bezvýhradně se oddal konání dobrých skutků, projevoval absolutní poslušnost a věnost svému povolání ke službě a s pokorou vykonával i ty nejpodřadnější povinnosti a nejprostší manuální práce. Byl mužem hluboké ustavičné modlitby, který neustále žil v Boží přítomnosti a důvěrném spojení s Bohem. Hlubokou úctu choval také k Panně Marii, především jako k Neposkvrněnému početí.

Mnoho lidí k němu přicházelo pro moudrou radu a duchovní vedení. Svým spolubratrům se stal vzorem zbožnosti, pokory a poslušnosti. Velkou oblibu si získal mezi studenty koleje i jezuitskými scholastiky, kteří k němu začali chodit pro radu a povzbuzení. Sám sice neměl velké vzdělání, ale díky svým životním zkušenostem a hlubokému duchovnímu životu byl pro mnohé studenty du-

chovním rádcem, který měl velký vliv na jejich další směřování. K těmto studentům patřil i Petr Klaver (1580–1654), který na základě Rodriguezy rady požádal o vyslání do misí a později se stal apoštolem černošských otroků v Jižní Americe.

O svátcích byl Rodriguez svými spolubratry často žádán, aby kázal v refektáři, a nejednou komunita i po večeři dále tiše seděla, aby slyšela závěr jeho promluvy. Na žádost svých představených některé své myšlenky a zkušenosti sepsal ve formě paměti. Dochované texty ukazují, že byl obdařen neobyčejnými mystickými milostmi, a staví jej po bok soudobým španělským karmelitánským mystikům.

Když Rodriguez přesáhl osmdesátku, velmi zeslábl. Trpěl ztrátou paměti, takže nebyl schopen odříkávat své oblíbené modlitby. Zemřel 31. října 1617 a v zástupu věřících, kteří mu přišli vzdát hold, nechyběli ani španělský místokrál a mallorská šlechta. Jeho ostatky byly uloženy na Mallorce. Roku 1626 byl prohlášen za ctihodného a za dalších sedm let jej představitelé Mallorky zvolili za jednoho z patronů města a ostrova.

Za blahoslaveného byl Rodriguez prohlášen v roce 1825 papežem Lvem XII.; společně s Petrem Klavérem jej svatořečil Lev XIII. v roce 1888.

Lenka Češková

Ve službě slova

Adolf Kajpr
Ministerium verbi
Kázání o mši svaté,
o posledních věcech člověka
a o rozličných aspektech víry

Nakladatelství Karolinum, Praha 2017

ISBN 978-80-246-3468-5

ISBN 978-80-246-3494-4 (e-kniha)

Jeden z nejvýraznějších mužů české církve a jezuitského řádu minulého století, P. Adolf Kajpr, si v profesoru Vojtěchu Novotném získal autora, který ho cíleně vrací do paměti místní církve. Po kajprovské monografii *Maximální křesťanství* (2012), v níž přiblížil otce Kajpra, v letech 1945–1948 vedoucího redaktora časopisu *Katolík*, jako originálního novináře a publicistu, nyní přichází s edicí jeho kázání.

Jádro knihy, obsahující sto čtyři homilií, až na dvě výjimky dosud nepublikovaných, tvoří dva tematicky zaměřené cykly, které zazněly v pražském kostele sv. Ignáce. Od října 1947 do června 1949 se P. Kajpr, velký ctitel liturgie, věnoval systematickému výkladu mše svaté. Pak navázal cyklem o posledních věcech člověka (září 1949 až únor 1950), aby poukázal na základní smysl života z víry v jeho eschatologickém naplnění. Třetí částí jsou volná kázání o rozličných aspektech víry.

Editor, který odvedl precizní badatelskou a ediční práci, v úvodní studii zasadil Kajprovu kazatelskou službu do kontextu jeho života a přiblížil úvahy a motivy, které ho k volbě daných témat vedly.

Tato edice kázání představuje otce Kajpra jako věhlasného kazatele a především zaujatého služebníka Slova. Za pouhých pět poválečných let, kdy mohl veřejně sloužit Božimu lidu, zanechal mimořádné a trvale aktuální dílo, které je pečetí věrnosti tohoto Kristova svědka a mučedníka svému milovanému Pánu.

Jan Stříbrný

Anotace

Šūsaku Endó
Mlčení

Vyšehrad, Praha 2017
ISBN 978-80-7429-822-6

Mlčení je drsný, ale inspirativní román o pronásledování křesťanů v Japonsku v 17. století. Kniha sleduje pouť portugalského jezuitu, který se se svým spolubratrem vydává na misijní výpravu, je uvězněn a nakonec veřejně odpadne od víry. Učiní tak především proto, že vidí, jak jsou kvůli svému vyznání mučeni a zabíjeni japonský věřící. Nakonec se mu zjeví živá tvář Kristova, kterou celý život hledal. Dochází k poznání v té největší poníženosti a naprosté bezmoci, která zároveň neúprosně odhalila povrchnost jeho dosavadní víry a představ o životě. Mlčení je považováno za nejzávažnější Endóovo dílo a stalo se předlohou už ke dvěma filmovým adaptacím. Vzbuzuje otázky, jež dosud neztratily na aktuálnosti.

Anthony de Mello
Modlitba žáby 1. díl
Kniha meditací v povídkách

Cesta, Brno 2016
ISBN 978-80-7295-131-4

U nás oblíbený autor svérázné duchovní literatury, indický jezuita Anthony de Mello, je známý především jako sběratel vyprávění různých náboženských tradic. Čerpá inspiraci nejen z křesťanství, ale i ze židovství, buddhizmu, hinduizmu, taoizmu či islámské mystiky. Brožované vydání prvního dílu de Mellovy Modlitby žáby z roku 1995 je už dávno rozebráno, pro velký zájem se tedy nakladatelství Cesta rozhodlo knihu vydat znovu, opět se zdařilými ilustracemi českého malíře a grafika balkánského původu Milivoje Husáka. Kniha není nějakou systematickou příručkou duchovního života, ale spíše mozaikou poučných příběhů, která může osvobodit lidskou mysl a otevřeného čtenáře doprovázet na cestě k Pravdě.

Zprávy

Praha

■ Ve dnech 12. až 14. června navštívil Českou republiku francouzský jezuita Frédéric Fornos, mezinárodní ředitel Celosvětové sítě modlitby s papežem (také nazývané Apoštolát modlitby) a Eucharistického hnutí mládeže. Fornos nejprve v Praze krátce jednal s provinciálem Josefem Stuchlým. Pak se v Olomouci seznámil s činností Centra Aletti a setkal s tamní komunitou a spolupracovníky. Po návratu do Prahy se setkal s kardinálem Dominikem Dukou a biskupem Janem Vokálem. Po celou dobu jej doprovázel český národní koordinátor Celosvětové sítě modlitby s papežem Pavel Ambros.

Klatovy

■ O víkendu 28. až 30. dubna se uskutečnil 11. ročník Barokních jezuitských Klatov. Historická konference nabídla příspěvky spojené s duchovním a světským cestováním v době baroka a dotkla se témat, jako jsou kavalírské cesty či zámožské misie. Při slavnostních mších v jezuitském kostele zazněly skladby Jana Václava Flašky a Cajetana Vogela. Setkání završilo vystoupení herce Jana Potměšila, který v klatovských katakombách přednesl texty z korespondence českých jezuitských

misionářů. Na závěr promluvil plzeňský biskup Tomáš Holub.

Řím

■ Ve dnech 28. dubna až 1. května se v Římě uskutečnilo čtvrté formační setkání mezinárodního společenství Živé kameny, jehož tématem bylo „Umění a rozlišování“. Mladí lidé z celé Evropy si vyslechli přednášky o raně křesťanském, renesančním i moderním umění a prohlédli si sbírku raně křesťanského umění ve Vatikánských muzeích. Také měli možnost seznámit se s Caravaggiiovými díly, navštívit jeden z římských *domus ecclesiae* nebo si vymodelovat vlastní symbol Živých kamenů.

■ Do mezinárodní iniciativy usilující o snížení spotřeby fosilních paliv formou odklonu finančních investic z uhlí, ropy a zemního plynu se po kanadských jezuitách začátkem května připojila také italská jezuitská provincie. Stalo se tak před nadcházejícím summitem hlav států G7 a jednáních o uplatňování Pařížské klimatické dohody. V rámci katolické církve se jedná o největší aktivitu na tomto poli, která spojuje na dvacet pět katolických organizací. Na počátku června ji podpořili i australští jezuité.

■ V pondělí 29. května byla v římském Centru Astalli představena nová kniha věnovaná osobnosti italského jezuitu, islamologa a zakladatele komunity v syrském klášteře Deir Mar Musa Paola Dall'Oglia, od jehož únosu islámskými extremisty na severu Sýrie uplynou letos v červenci čtyři roky. Autorem knihy „Paolo Dall'Oglio. Umlčené prorocství“ je italský novinář a vatikanista Riccardo Cristiano. Jeho uvedení se účastnil mj. Federico Lombardi, který ke knize napsal úvodní slovo.

Řím/Německo

■ Od 17. do 20. dubna pobýval otec generál Arturo Sosa v Německu, kde se mj. zúčastnil tradičního velikončního sympozia ve městě Schwäbisch Gmünd. Poprvé se na něm sešli členové pěti provincií, Německa, Rakouska, Švýcarska, Litvy-Lotyška a Maďarska, které se v nadcházejících letech mají sloučit v jedinou provincii. Ve své promluvě P. Sosa jezuitu vybídl k růstu v porozumění univerzálnímu rozměru řádu, který není sdružením nezávislých provincií, ale mezinárodním a multikulturním tělem, jež je rozděleno do provincií, aby mohlo lépe využívat svých zdrojů.

Řím/Afrika

■ Na přelomu dubna a května pobýval otec generál Arturo Sosa v Africe. Nejprve zavítal do Rwandy, v jejíž metropoli Kigali navštívil základní a střední školu sv. Ignáce. Poté od-

cestoval do Konga, kde se ve farnosti sv. Petra Klavera v Bukavu setkal s jezuitskými spolupracovníky a členy ignaciánské rodiny (zapojenými ve Společenství křesťanského života, v Apoštolátu modlitby a Eucharistickém hnutí mládeže). Ve své promluvě P. Sosa vyjádřil znepokojení nad politickou situací a bezpečností v Kongu a uvedl, že Tovaryšstvo se na ni pokusí reagovat v duchu služby smíření, ke které vyzývala 36. generální kongregace. Návštěva pokračovala cestou do Keni, v jejíž metropoli Nairobi Arturo Sosa oficiálně otevřel novou Teologickou fakultu jezuitů Afriky a Madagaskaru.

Bejrút

■ Od 2. do 6. dubna se v Libanonu konalo setkání evropských delegátů pro formaci. Účastníci se seznámili s formací jezuitů v jednotlivých provinciích a se stavem současných formačních center v Evropě. Měli také možnost blíže poznat dějiny islámu, muslimskou teologii a islamismus neboli politický islám a vyslechnout si zkušenosti z mezináboženských modlitebních setkání v Libanonu či ze společných exercicií pro křesťany a muslimy v Egyptě. Účastníci navštívili uprchlický tábor pro desítky syrských rodin i jezuitskou Univerzitu sv. Josefa v Bejrútu. Setkali se také s představeným provincie Blízkého východu a Maghrebu Danym Younèsem, který jim přiblížil dějiny a současnost provincie.

Buenos Aires

■ Rada ministrů cestovního ruchu jihoamerického sdružení Mercosur na svém zasedání v Buenos Aires 19. května rozhodla o tom, že oficiálně požádá papeže Františka o podporu prohlášení souboru jezuitských památek v Jižní Americe za památky „celosvětového významu pro církevní turistiku“. Tzv. jezuitská cesta zahrnuje řadu lokalit spojených s jezuitskými misemi ve státech Paraguay, Argentina, Brazílie, Uruguay a Bolívie.

Dublin

■ Novým biskupem irské diecéze Raphoe jmenoval papež František 9. června čtyřiašedesátiletého jezuitu Alana McGuckiana, který se tak stal prvním jezuitským biskupem v Irsku. Během posledních let McGuckian působil v diecézi Down a Conor v severním Irsku, kde se podílel na projektu Živá církev, který měl přispět k obnově života v diecézi.

Manila

■ Koncem dubna uspořádali filipínští jezuité v Manile víkendový festival křesťanských kapel, kterým se snažili oslovit především mladé z generace tzv. milenialů. Po loňském prvním ročníku festival přilákal stovky mladých lidí. Na akci se podíleli věřící z různých komunit a farností a vystoupila na ní řada místních křesťanských umělců; filipínští jezuité také vydali album jejich písní.

Valetta

■ Ve dnech 8. až 11. května Malta hostila výroční setkání jezuitů a jejich spolupracovníků zodpovědných za mediální komunikaci a promoci povolání ve svých provinciích. Letos poprvé se obě pracovní skupiny jezuitské konference Evropy a Blízkého východu, které se pravidelně scházejí již několik let, setkaly ke společnému jednání. Hlavním hostem zasedání mediální pracovní skupiny byl americký „digitální jezuita“ Robert Ballecer, který se s účastníky podělil o svou zkušenost s mediálním pokrytím loňské 36. generální kongregace. Mezi zhruba padesáti účastníky z obou skupin nechyběli ani zástupci mimoevropských provincií, Afriky, Austrálie, Spojených států a Kanady.

Varšava

■ V polovině května oslavili polští jezuité 360. výročí úmrtí jezuitského misionáře a mučedníka sv. Ondřeje Boboly, patrona Polska a jeho metropole Varšavy. Slavnostní poutní mši ve varšavské svatyni, kde jsou uloženy ostatky světce, sloužil za účasti zástupců místní samosprávy varšavský metropolit kardinál Kazimierz Nycz. V kázání připomněl, že Bobola, který působil jako misionář v Bělorusku a je považován za symbol jednoty západní a východní církve, má být vzorem pro současné Poláky.

Washington, D.C.

■ V reakci na rozhodnutí amerického prezidenta Donalda Trumpa o odstoupení USA od Pařížské dohody o změně klimatu vydali jezuité Spojených států a Kanady na počát-

ku června společné prohlášení, ve kterém představitelé USA jakožto globálního vůdce vyzývají k dodržení závazků vůči této dohodě z roku 2016 a k podniknutí odvážných kroků v péči o náš společný domov.

Seznam podporovatelů od 10. dubna do 9. června 2017

Mgr. Gerik Císař, Černošice; Pavel Rathouský, Rychnov nad Kněžnou; Marie Sodomková, Praha; Ing. Petr Durna, Brno; Ing. Luďvík Motyčka, Brno; Larissa Smoglejová; Marie Procházková; Boček s.r.o.; Vít Blaha, Vracov; Marie Zelenková; Ivo Kubíček; P. Jan Daněk, Nové Město na Moravě; Ing. Pavel Martínek, Praha; Bohuslava Pavlů, Brno; Římskokatolická farnost Luže; Pavel Kahoun, Praha; Karel Štáva, Smečno; Magdaléna Nováková, Praha; Prof. PhDr. Josef Unger, CSc., Brno; JUDr. Zdeněk Chudoba, Nové Město na Moravě; Vladimír Bouček, Kroměříž; Michael Korbička; Anna Šedivá; Marie Rudolfová, Kroměříž; Arnoštka Nafová, Praha; Jitka Závodná; Ing. Antonín Špulák, Červený Kostelec; Karel Gleisner, Mladá Boleslav; Zuzana Stružinská; Ing. Karel Stein; Marie Niedermertlová, Příbyslav; Anna Kubíková, Tvrdonice; Jana Sniehotová, Rychaltice; Marie Hrunková, Praha; Miroslav Dušek, Praha; Zdenka Cingálková, Uherský Brod; Alois Pala, Frýdek-Místek; Bohumila Marková; Marie Jakoubková, Jihlava; Ing. Libor Galatík, Praha; Petr Jurišica; Karel Janiček; Václav Zajíček; Ing. Jan Glac, Holýšov; Marie Nováčková, Praha; Šamonilovi, Rájec-Jestřebí; Kovaříkovi; František Holešínský, Hodonín; Elisabetha Imanuelová, Napajedla; Jana Sobková, Frýdek-Místek; Václav Dlapka, Střelice u Brna; Alice Smotroša; Josef Stoklásek, Otrokovice; Ing. Jiří Holík, Šternberk; Ing. Gerard Jargus, Havířov; Ing. Karel Stahl; Zdeněk Charouz; Božena Hianaková; Anna Bacu; Jarmila Musilová; Liberec; Jana Stradová, Olomouc; Naděžda Kociánová, Střelice u Brna; Ing. Jindřich Kania, Znojmo; Václav Brož; MUDr. Marie Rádlová, Praha; Ing. František Jaroš, Praha; Pavel Konzal; Jiří Rezek; Věnceslava Smutná; Domov sv. Karla Boromejského, Praha; Milena Šimánková, Praha; Alena Hrbolková, Praha.

Všem dárcům upřímně děkujeme

Jubilea

P. František Pevný	Brno	5. 7.	70 let kněžství
P. František Kuběna	Všemina	28. 8.	30 let kněžství
P. Richard Greisiger	Hostýn	28. 6.	20 let kněžství
P. Ludvík Armbruster	Praha	14. 8.	70 let v Tovaryšstvu
P. Pavel Bačo	Praha	31. 8.	25 let v Tovaryšstvu
P. Jiří Kovář	Praha	14. 9.	25 let v Tovaryšstvu
P. Petr Havlíček	Olomouc	14. 8.	20 let v Tovaryšstvu
P. František Hylmar	Praha	12. 9.	60 let
P. Jan Adamík	Ružomberok	25. 9.	55 let
P. Pavel Koudelka	Jičtín pod Jedlovou	18. 7.	50 let

Srdečně blahopřejeme